

FOTO IGOR MODIC

Grehi, nesnaga in turistična mimikrija

Turizem Naši vrli strokovnjaki so predolgo igrali monopoli s hoteli, ki jih niso znali oživeti

Svetovna klima se ogreva in spreminja, mogoče je, da bo sonce zmanjšalo aktivnost, in snežne padavine v naših krajih se morda lahko tudi povečajo. Slovenci pa kupujejo sezonske karte za smuko v Italiji in Avstriji. Propadla so smučišča Zatrnik, Kobla, med zadnjimi visokogorsko smučišče Kanin. Z zadnjimi krajarji rešujemo mariborsko smučišče. Toda vsi si želimo uspehov Mazejeve in novih rodov smučarjev Made in Slovenija.

Z vlakom dostopna Kobla je bila včasih priljubljeno smučišče. Generacije smučarjev smo sanjale, da bi Koblo povežali s Soriško planino. Res pa je, da Bohinjska Bistrica leži na nadmorski višini le 509 metrov, kar je vsaj tisoč metrov prenikzo, kar bi pogojevali za svojo soudeležbo švicarski bankirji.

Možnosti in zgledi

Lastnjenjen starih hotelov ni obšlo niti Bovca niti Bohinja. Novim lastnikom je manjkalo predvsem znanja, volje in zelo verjetno tudi kapitala. V le nekaj letih so uničili hotele v Bohinju in Bovcu. Skoraj nič bolje ne gre tudi pred nekaj leti na novo zgrajenemu hotelu Priskanu v Kranjski Gori, ki razpada pred očmi turistov.

Pri zadnjem je kriva neprimerne arhitektura, zelo verjetno tudi slabi neprimerne detajli za alpski svet. Propadu hotelov botruje tudi neredno in nestrokovno vzdrževanje, za katerega je seveda vedno tudi zmanjkalo denarja.

Hotel v Kranjski Gori je v času gradnje vodila gospa, ki je pokopala tudi gradbeno podjetje Primorje. Na poti v gradbeniško panogo je zasnovala še projekt luksuznega hotela Renaissance, Drnča, Lamberg Chateau z načrtovanim medicinskim programom in igralnico, ki bi jo lokalni skupnosti vsilili pod pretvezo. Izvajalci del niso bili plačanci, zvrstili so se že vsaj trije lastniki. Poleg vlaganja v ponovno hotela v reševanja enega hotela z naslednjo investicijo v Bohinjski Bistrici bi morali razmišljati širše za celoten Bohinjski kot, reševati in razmišljati bi morali še prek hriba tudi o smučišču Kaninu

in Bovcu. Zavedati se moramo, da so to lepe doline, ampak ljudje tam nimajo velike izbire za delo in že dolgo niso vsi pastirci, ki pijejo samo mleko kot v Kekcu. Ti ljudje imajo svoje družine, za katere morajo poskrbeti, ali pa se bodo ta območja demografsko še naprej praznila.

Če smo dovolili, da so naši vrli strokovnjaki za gospodarstvo, ladjarstvo in turizem igrali monopoli in se polastili hotelov, ki jih niso znali oživeti, moramo storjene napake popraviti. *Turizem smo ljudje*, kot nas je ozeveščal nekoč legendarni *Lipov list*. Turizem pa je še veliko več kot zarjavela žičnica ali hotel, ki mu pušča streha, lepo jezero in kremna rezina, ki je morda edina stalnica v našem turizmu.

Zemljišča za turistično dejavnost v demografsko ogroženih dolinah bi morala pripadati lokalni skupnosti, ki bi jih dala v najem za simbolično ceno en evro za 99 let investitorjem, ki bodo zgradili novo infrastrukturo in dejavnost lokalno upravljali.

Možnost je, da privabimo prestižne hotelske verige ali arabski, izraelski, turški, ruski, kitajski kapital, investitorje, ki priznajo, nimajo kaj prida izkušnje z zimskim turizmom, in upajamo, da nam bodo spet vzpostavili turizem na sončni strani Alp.

Druge možnosti je skladna organska rast iz majhne vaške gostilnice, ki oddaja le dve sobi, in s predanim delom, srečo in zaupanjem lokalnih bankirjev zgradi v dveh ali treh generacijah nekaj hotelov, ki jih dopolni in razširi tudi na upravljajoče vse deset hotelov v regiji.

Primer je zgodba južnotirolskega Falkensteinerja, ki uspešno razvija mrežo »city«^o poslovnih hotelov, poleg tega pa še mrežo hotelov za družinski oddih pozimi in poleti na do zdaj nerazvitih smučarskih destinacijah, kakršne so v Srbiji in na hrvaški obali.

Investitorji so povezavo med Koblo in Sorico poimenovali smučišča Bohinj 2864, kar je zavaajoče za gosta, ki misli, da gre za visokogorsko smučišče. V Bohinju

GOSTUJOČE PERO

Andrej Čufer

u. d. i. a. MBA

se ne smuča do višine Triglava, razen morda kakšen ekstremni turni smučar. Na smučišču Mera-2000 so proge na več kot 2000 metrih. Slovenski investitor trdi, da je iskal tuji italijanski partner, prostor za predstavitve svojih izdelkov. Vsi, ki smo kdaj smučali na južnotirolskih smučiščih, vemo, da ima podjetje Leitner v skoraj vsaki južnotirolski vasi arzenal žičnic in ni vstopil v posel, da bi postavil svoj Expo na Sorici.

Kako preživeti sedem suhih let

Zgodba je verjetno nekoliko drugačna.

Nosilec ideje in dobavitelj sta se odločila za vizijo, kjer sta izdelala načrte in iščeta investitorje. Ceno investicije se lahko tudi zviša, če država prispeva 50 odstotkov, nato

Turizem je veliko več kot zarjavela žičnica ali hotel, ki mu pušča streha, lepo jezero ali kremna rezina.

pa se s tem finančnim vložkom morda lahko poplača vsa gradnja in še kredit za hotel.

Tudi v Italiji je kriza ob idealnih snežnih razmerah in izvrstni kuhinji v zadnjih treh letih zarezala v hotelirski posel. Hoteli se zapirajo po vrsti in menjujejo se lastniki, vsakdo pač ne zna in ne pozna načina, kako preživeti sedem suhih let. Hotel na smučišču nas je lani pričakal z zaprtimi vrati. Hotel je zgradilo veliko gradbeno podjetje, ki je v stečaju. Prav tako še nekaj drugih hotelov v istem kraju na izjemnih lokacijah, ki niso zmogli vračila kreditov. Zavedati se mo-

do in mesto. Gost pri njih najde zgodbo potrebno veliko več kot igralnica v vsak hotel ali nov direktor. Vzgojiti je treba nove generacije prijaznih in delavnih kadrov.

Ko pa se poruši krhko razmerje med investicijami, prihodki in stroški, pademo v spiralo, ki se ponavadi konča v ruševinah kot, na primer, Hotel Zlatorog v Bohinju ali Rikljev hram na Bledu. Zakon bi moral lokalni skupnosti omogočiti, da po desetih letih ruševine odstrani in zemljišče za simbolično ceno en evro proda novim investitorjem. Če je hotel stara stavba s slabo toplotno izolacijo, razliko v stroških ni mogoče privarčevati pri velikosti »šnicla«^o ali z odpustitvijo sobarice. Stroški obratovanja in vzdrževanja hotela so ključni za rentabilnost in so lahko tudi do šestkrat višji v slabem hotelu.

Verjamem v institucijo družinski hotel, dokler je genetika in vzgoja družine dovolj močna, da iz generacijo v generacijo nadaljuje uspešno zgodbo z veliko osebnega odrekanja in dela.

Uspešna zgodba je, na primer, avstrijski tirolski Stanglwirt, ki je za goste odprl že 400 let in velja za pravi gostoljubni alpski Disneyland, ki je zrastle iz občestne gostilne. Ješ »šmorn«^o in hkrati gleda skozi okno v hlev, kako molzejo mleko za tvoj kakav.

Nenehno vlagajo v razvoj in izboljšujejo svojo ponudbo, in to že štiristo let. Pri njih ni nič čudnega, če srečaš praktikanta Islandca ali Japonca, da bi se pri njih rad česa naučil. Pri njih so bili prav vsi, ki so kdaj zašli vsaj mimo Avstrije.

Od vseh princev in predsednikov, do preprostega popotnika in prva za vsakega najdejo prijazno besed-

do in mesto. Gost pri njih najde zgodbo potrebno veliko več kot igralnica v vsak hotel ali nov direktor. Vzgojiti je treba nove generacije prijaznih in delavnih kadrov.

Namen tega »fasadnega«^o oglaševanja verjetno ni, da turist že ob prihodu na turistično destilacijo na prvem križišču spregleda rdečo luč.

Neestetski čut

Mogoče je tudi, da so najemnine za plakatni prostor toliko visoke, da zato v hotelu lahko lažje pokriva stroške in gostu ponudijo sveže izstisnjeni pomarančni sok namesto rumeno pobarvane, umetno slajene, za zdravje škodljive in premalo obdavnice pijače. V živalskem svetu to imenujemo mimikrija.

Tega prirojenega neestetskega čuta in nesmiselnosti pri nas ne morejo odpraviti niti gostinske šole in ekonomske fakultete niti kdo drug, pri katerem so se kalili naši turistični strategji in voditelji. Na Bledu se v poslovni šoli IEDC prihodnje leto odpira nov program usposabljanja za menedžerje v turizmu. Selo poznamo in vem, da bo temeljito opravila svoje delo. Toda, da bi imela šola renome in reference, bomo morali svoje delo opraviti tudi državljanji in država ter počistiti grehe in nesnagne v turizmu. Za nov elan in zagon bo nemara treba posneti tudi nadaljevanje »lipovega lista«.

Prispevek je mnenje avtorja in ne izraža nujno stališča uredništva.

POVEZANE VSEBINE delo.si/mnenja

Poštena igra

»Nismo vsi packi, naj objavijo seznam tistih, pri katerih so odkrili packarije, zaradi katerih smo zdaj vsi očrnjeni.« se je pridružil znani gostinec ob komentiranju poročil, s katerimi z uprave za varno hrano zadnje čase pošiljajo v javnost poročila o odkritih nepravilnostih, še posebno o slabih higienskih razmerah v nekaterih gostinskih in pekovskih obratih po državi. In ima prav.

S poročili, v katerih so navedeni podatki o pregledanih obratih in odstotki, v katerih se skrivajo tisti, ki kršijo predpise, in so torej slabi, na drugi strani pa v odstotkih neoporečni obrati, nam zamegljujejo pravo sliko razmer. Namesto razkrivanja kršiteljev, še posebno tistih najhujših, ki bi jim po vseh pravilih morali odvzeti dovoljenje za obratovanje, pa ne le začasno, dokler ne počistijo svinjarije v lokalih ali proizvodnih obratih, in potem po možnosti nadaljujejo svojo ne prav zgledno prakso, ohranjajo informacije o njih zase kot bolj ali manj strogo varovano skrivnost. Težko nas bodo prepričali z izgovorom o varovanju osebnih podatkov, denimo, ko pa gre predvsem za varovanje našega zdravja, in ne ljudi, ki nam ga ogrožajo, pa so jih bolj kot ne po naključju odkrili v svojih

To je tudi priložnost za odpravljanje megle v institucijah, ki skrbijo za našo varnost v prehranjevanju.

akcijah na terenu. Še posebno tistih, izzvanj zaradi širjenja sive ekonomije in vse bolj očitnega dela na črno, v katerem je črna lahko še kaj več. Je zato odgovorne strah, da bi odločneje ukrepali? Da bi koga z nevarnimi botri v ozadju javno razkrili in tako ljudem povedali, v kateri gostinski obrat ni dobro hoditi in v kateri od pekarn(ic) ni dobro kupovati kruha, žemljic, bureka?

S tiščanjem glave v pesek in izmišljanjem izgovorov, zakaj nečesa ni mogoče storiti, in novinarju, ki v interesu javnosti hoče izvedeti, kje točno je načelno ožigosani higiensko najslabši obrat, izdati iz njegovo približno lokacijo, ne delajo škode le sebi, ampak kar vsem. Ne le da delajo v službah, ki jih plačujemo iz javnega, našega denarja in bi nam bili dolžni razkriti grešnike, zaradi katerih je lahko ogroženo naše zdravje – kaj pa je drugega pripravljati in streči, prodajati hrano v nehygienskih pogojih? –, ampak tako zavestno povzročajo škodo tudi vsem tistim, ki delajo dobro, neoporečno.

Tudi zato imajo prav v obrtni zbornici, iz katere člani njihovega združenja gostincev, na katere je po vrsti priletel madež, uperjajo prst v upravo za varno hrano in pričakujejo poštenjeje delo njenih ljudi, od vrha navzdol. In prav imajo vsi tisti mali peki, ki so se znašli v skupnem šopku malih pekov, ki jim nikoli ne bi smeli biti. Ker za to nimajo ne ustrezne izobrazbe, ne ustreznega priučenega znanja in še najmanj ustrezne higienske pogoje. Pa jim je še kar omogočeno delati, ob izrečenih globah ali tudi ne.

Ob škodi, ki jim je še povzročena zaradi pravil igre, ki so si jih izmislili in »uzakonili«^o birokrati na položajih, ni izključeno, da bo kdo od pravih, poštenih in čistih zahteval plačilo za neodgovorno ravnanje odgovornih. Morda je to tudi priložnost za čiščenje in odpravljanje megle v nadzornih institucijah, ki jim je zaupana skrb za našo varnost v prehranjevanju s pridelano in prodajano hrano. Ker preprosto ni vse v zbiranju števil in nizanju podatkov zgolj zato, da opravičuješ svojo položaj.

Zastavonoša Juncker

Drugeče kot po prvem razkritju afere Luxembourg Leaks, ko se je za teden dni zvil v molk, se je predsednik evropske komisije Jean-Claude Juncker odločil za medijsko ofenzivo. Nastopa na televizijskih postajah in se na neprijetna vprašanja časnikarjev odziva z mešanico živčnosti, bojevitosti in zbadljivosti. Nova razkritja sicer niso bila velika novost, a pokazalo se je, da je bogato veliko vojvodstvo v še večjih razsežnostih, kot je bilo znano do zdaj, sklepalo davčne kupčije s korporacijami. Vse skupaj se je zdelo zakonito, v najslabšem primeru bo ugotovljena nedovoljena državna pomoč.

Junckerjeva linija obrambe je še vedno enaka, češ da je izogibanje plačevanju davkov vseevropsko vprašanje. Po njegovi logiki so krivci za vzpostavitev sistema, ki je korporacijam omogočila ustanovitev navideznih podjetij, in plačevanje davkov, nižjih od enega odstotka, pravzaprav – vsi. Članice

Odstop komisije bi povzročil kaos. Dokler ima Juncker trdno zaslombo, je nedotakljiv.

Unije so se namreč v zadnjih letih in desetletjih vedno sebično postavljale po robu prizadevanjem za večje davčno sodelovanje in usklajevanje davčnih ureditev. Vsaka država hoče z ugodnimi davčnimi aranžmaji in (prikritimi) subvencijami pritegniti velika podjetja. A Junckerjevo upravičevanje in zmanjševanje pomembnosti lastnega negativnega ravnanja s sklicevanjem na neetično prakso drugih, ni prepričljiv argument. Poleg tega nobena država članica EU nima enakega sistema kot Luksemburg. Tam je tak model »raison d'être«. Še več, na čelu nobene institucije EU ni voditelj, ki je glede na svojo prejšnjo funkcijo vsaj objektivno (so)odgovoren za širitev takih praks.

Verodostojnost Junckerja bo vsaj v prvi fazi delovanja njegove komisije temeljito načeta. Zahteva tistih, ki menijo, da je po Luxembourg Leaksu postal neprimeren za opravljanje funkcije in da bi moral odstopiti, je v sedanjih okoliščinah neuresničljiva. Ne v vodilnih članicah ne v bruseljskih institucijah ni nikogar, ki bi lahko želel, da bi komisija v celoti odstopila. To bi sredi krize povzročilo kaos. Dokler ima Juncker trdno zaslombo, je nedotakljiv. Kljub temu je afera voda na mlin nasprotnikov močnega predsednika komisije, ki bi se lahko postavil po robu zahtevam najvplivnejših članic in s trmo uveljavljal rešitve, ki bi bile koristne za EU kot celoto. To bi bilo že brez afere skoraj nemogoče. Zato bodo morala biti v prihodnjih letih Junckerjeva prizadevanja še večja. Skoraj paradoksalno je, da je postal zastavonoša prizadevanj za pravičnejšo davčno ureditev. Zaveda se kožljivosti tega vprašanja med krizo, ko morajo v članicah zagotoviti pas na vseh področjih in ko se zmanjšujejo socialne pravice.

Poskuša doseči, da bi države druga drugo obveščale o davčnih kupčijah s korporacijami. Najbrž je najbolj izkušeni evropski politik na položaju. Želi si, da ga Evropejci ne bi sodili po Luxembourg Leaks, ampak po dosežkih v prihodnjih letih. Časa, da jih prepriča, ne bo imel veliko.

Marjeta Šoštarič o hrani in inšpektorjih

PISMA BRALCEV IN ODMEVI PISMA@DELO.SI

Prehranske verige

Naši in tuji pospeševalci za ekonomske in pravne prevare pri prehranskih verigah nas peljejo v pogubo, čeprav imajo na slinastih ustih vedno samo naš napredek in razvoj. Začeli so s kostno moko, končali bodo pa šele takrat, ko bo od naše države ostala samo še kost in koža.

Pospeševalci dobička pri vzreji goveje živine in pri mlečnosti krav so bili dolgo v verigi, ki se je pretregala šele takrat, ko se je bolezen norih krav prenese na ljudi, ki so na koncu prehranske verige od njive do mize. Pospeševalci novih produktov so ostali, ker jih je oblast nujno potrebovala v svoji novi prehranski verigi, pri izpolnjevanju obrazcev za subvencije. Verige so ostale trdne do akademskih krogov, kjer se raziskovalne naloge samo širijo in množijo, saj znanost vedno hitreje napreduje. Raziskave o donosih pri reji živine s kostno

moko se lahko hitro preoblikujejo, če je le dovolj denarja, v raziskave o škodi pri takem krmiljenju. Kratko so pri tem potegnile samo krave, čeprav so norost zakuhali visoko šolani pospeševalci dobička.

Še močnejše prehranske verige so bile potrebne v finančni obrti in industriji, da se veriga z novimi in norimi produkti pri bančnih prevarah ne bi pretregala. Finančni in politični pospeševalci so jo zato utrdili tako, da smo vsi dokapitalizirali banke z nekaj milijardami. Z novimi pravnimi in ekonomskimi prevarami zdaj izbranci nadaljujejo zajedanje v slabi banki in v državnem holdingu, kjer sta novi prehranski verigi, ki sta razpeti od goljufije do bogatije in izgub, nato pa na račun vseh ponovno pripeleto do bogatije. Kratko bodo pri tem potegnili vsi pohlevni in nori osli na dnu prehranske verige, ki je sklenjena do vrha akademske in politične elite.

Prehranske verige v finančni industriji se vedno obnavljajo, ker imajo lastnosti trakulje, ki se zajeda v živ organizem, razmnožuje se pa z jajčeci v odpadkih gostitelja. Taki zajedavci se vedno zalezajo v nova in donosna mesta doma in po svetu. Zdjaj se je taka trakulja začela še v našo skupno državno lastnino, kolikor jo je še ostalo. Ta zajedavska veriga, ki prodaja državna podjetja, se je razvlekla že čez meje naše države in poštenega razuma. Vse to bi bilo zelo zanimivo, če ne bi bila večina v naši državi na začetku in na dnu te prehranske verige domačih in tujih zajedavcev. **JANEZ ČERNAČ** Gorenje 42, Stara Cerkev

Resnično revni

Dne 9. decembra smo v tej rubriki lahko prebrali razmišljanje, ki je popolnoma v soglasju z reklamo, da sita vrana lačni ne verjame. Ker pa na tak način razmišlja približno četrtina gmotno preskrbljenih

Slovencev, ki tudi nimajo pojma, kaj pomeni človeka nedostojno življenje (saj jim ni treba tako živeti), se odstotek revnih veča. Zmožni so le izražati naveličanost nad poročanjem medijev o slovenski dejanskosti. Medije so celo pripravljeno obsoditi, da se grejo »promocijo«^o revščine.

Pri tem naj bi bilo povsem v okviru pričakovanega ali normalnega, če je nekaj odstotkov absolutno revnega prebivalstva, ker je tako tudi v najbogatejših državah. Presenetljivo je, da kdor koli z akademskim nazivom ne ve, da se bogastvo med vsemi državljani neke države ne distribuira v obliki normalne distribucije, ampak velja to le za distribucijo intelektualnega nivoja. Ta pa je res v korelaciji z gmotno preskrbljenostjo, ampak ta soodvisnost ni popolna. Zato modro vodena država, sploh pa, če se proklamira v ustavi za socialno, ne more dopuščati, da bi kateremu koli njenemu državljanu/-ki one-

mogočala živeti človeka dostojno življenje. Kar pa Slovenija dopušča. Prav zaradi takih, ki nekoliko užaljeno ugotavljajo, da je to sramota za relativno razvito evropsko pravno in socialno državo. Torej bi bil »recept«, da si ne bi delali sramote, prepovedati poročanje o dejanskosti.

Avtor kot še ena od stih vran trosi nasvete (kar seveda nič ne stane), kako naj zaposleni v centrih za socialno delo ugotavljajo resnične reveže ne po podatku o dohodku na družinskega člana, ker je ta lahko zlagan. Res je, v populaciji je in vedno bo določen odstotek takih, ki na različne načine zlorabljajo in iščejo »luknje«^o v okvirih, ki omogočajo normalno sobivanje državljanov. Ampak teh nikoli ne bo toliko, da bi v takšnem obsegu napolnjevali vse mogoče medije – če ne bi bil obseg revščine resnično tolkšen.

UROŠ BLATNIK Bilečanska 5, Ljubljana